

ДЖОН КРИСТОФЪР ПРИШЕЛЕЦ

Превод от английски: [Неизвестен], 1975

chitanka.info

Това стана около 31-а или 32-а година. Когато работиш в цирк и едно пътуване твърде прилича на друго, времето лесно се обърква; точно си спомням обаче, че тогава беше времето на депресията, която продължи няколко години.

Няма нищо по-забавно от това да обезпечаваш с храна „най-дебелата леди в света“. Всички бяхме доста задружна компания и Хестер (нашата „дебела леди“ се наричаше Хестер) прие като нещо естествено, че ни се налага да се откажем от еклерите и фразелките с крем, за да ги заменим с отличните калорийни картофи. През тази зима загубихме нашия лъв — като всички нас бедният стар дявол имаше намалени порции и беше достатъчно да хване лек грип, за да се пречупи — той просто нямаше повече сили да се бори; самите ние обаче не паднахме духом. Разбрахме, че сега не е време да се отпускате и отново да се превръщаме в безработни, особено с такава професия като нашата.

Собственикът се наричаше Тед Патенбергер. След като работата ни тръгна към подобряване, той продаде своя цирк (и нас заедно с него) и отиде да си почива в Корнуъл, където отглеждаше пилета. Времето, за което разказвам, беше трудно за Тед: налагаше му се да гладува, както и ние, но за да върви работата, той работеше като негр. Веднъж например той престоя четири нощи поред до заболелия слон.

Да, ние имахме и слон. И три маймуни, и четири петнисти коня и двойка малки кафяви мечки. Малката Люси Стокър наглеждаше конете и беше ездачка; младеж на име Алф Хеншоу се грижеше за другите животни, а собственикът ги тренираше на манежа — той имаше способности в това отношение. Освен това разполагахме със Сем и Сю, които бяха акробати; тук бяха Райф льо Фолет — джудже, и двама общи работници и аз. Аз съм клоун. На времето едва не започнах да работя при Санджър... Независимо от всичко аз бях доволен от работата си. А и всички останали бяха доволни от нея.

В края на лятото ние издигнахме нашия купол в малко селище, наречено Кран. Това е малко дървено градче в Северна Шотландия, на стотина мили от други населени места. През него минаваха само два влака дневно. В толкова отдалечено място бяхме принудени да се домъкнем. Но именно в такъв глух край още можеше да се изкара нещо, което беше невъзможно вече в големите градове.

В събота вечер нямахме представление. Поради това всички отиваха в града, а мен Тед ме оставяше да пазя имуществото. Работата беше там, че стомахът ми е слаб и не издържам на пиене. Поради това винаги предпочитах да си остана насаме с някоя хубава книга.

Беше чудесна тиха вечер. Огромното небе над хълмовете беше червено с незабележими преходи в розово. Две облачета над главата ми бяха оцветени поравно в розов и в по-тъмен цвят. Наистина беше много красиво. Седях на тревата около нашия фургон и четях книга от мис Корели. Спомням си, че четях точно една от нейните книги, но не помня коя именно, тъй като всичките съм ги чел по пет-шест пъти, а някои дори и повече.

Не съм забелязал кога този младеж се беше приближил. Той леко ме докосна и едва тогава вдигнах глава: беше висок над два метра и върху него имаше нещо като плащ, спускащ се до коленете, вълнени сини панталони и черни ботинки.

— Това цирк ли е? — запита той.

Имаше тих и нежен глас като на италианския певец, който някога познавах, когато работех в един водевил през 1912 г.

— Да — казах аз. — Това е цирк. Но днес няма представление.

— Искам да постъпя на работа.

Можех да се засмея, но какво смешно имаше в това, че човек си търси работа, а при това в такива времена. Изправих се и се облегнах на стената на фургона.

— Аз не съм собственик. Но мога да ви кажа откровенно — тук няма какво да правите. Аз съм само клоун. И няма да стана по-беден дори тук да се появи знаменитият Грок и предложи да изпълнява моята работа срещу пет шилинга седмично като извънреден.

— Моето име е Каутшук — произнесе той.

— Много ми е приятно да се запозная с вас. Майк Кинабън — представих се аз.

— Аз съм акробат. Така нареченият „човек-гума“.

— Такъв номер нямаме, но това не променя нещата.

Той сне наметката си. Оказа се, че под нея той носи тънка сива риза. Направи стойка и ми показа няколко трика. Работейки в цирк, аз вече бях виждал подобни неща, но бях поразен от видяното за първи път.

Има два вида акробатика. При първия, като се извива, човек прехвърля краката си пред шията и ги кръстосва на гърдите си. При другия вид той прави нещо необяснимо странно с кожата си: дръпва я от мускулите и тя остава в това положение. Веднъж познат лекар ми каза, че това е някакъв вид кожна болест. Този акробат не беше нито едното, нито другото. Той се извиваше и извиваше своите крайници така, сякаш има много повече стави отколкото мене, или по-точно — въобще няма стави. Като свърши, той запита:

— Е, как е?

— Чудесно. Но ми се струва, че ние не можем да си позволим това.

— Мога ли да почакам собственика?

— Тед? Разбира се. Ако не ви е жал за загубеното време. Той ще се върне след един час. Чувствайте се като у дома си.

— Благодаря.

Той седна на тревата редом с мен и извади от джоба си книга. Четеше я с очевидно увлечение. Аз съм любопитен и винаги ме е интересувало какво четат хората. Този човек четеше речник.

Тед се върна малко по-рано от другите. Беше почти трезвен, тъй като нито един от нашите не можеше да си купи достатъчно алкохол, за да може горе-долу да се напие. Той поклати глава, когато чу думите на младежа, но все пак го покани във фургона. Тръгнах след тях. Искях да видя още веднъж как работи и се опитам да разбера как прави това.

Но не успях да направя нищо. Тед също. Той поклати глава, а имаше голяма глава на тънка шия и когато я поклащаше, в това имаше нещо страшно.

— Ако работите ни вървяха нормално, с радост бих ви взел на работа. Но да ви взема сега, означава да се разделя с някое от моите момчета, а те са с мене вече повече от пет години.

— Но вие не сте запитали колко искам — каза посетителят.

Тед се засмя:

— Храна, покрив и десет шилинга. Така ли?

— Съгласен съм — каза мистер Каутшук меко.

Тед го изгледа втренчено.

— Вие нещо сте мръднал.

Човекът вдигна рамена:

— Но аз съм съгласен.

Тед каза:

— Достатъчно е да отидете в Ливерпул, Бирмингам, Лондон или в който и да е друг голям град и във всеки цирк там ще получавате не по-малко от десет, а дори и петнадесет лири, и отбележете това, само като новак.

Мистер Каутшук вдигна рамена. В този момент цялото му тяло потръпна някак си странно.

— Не обичам големите градове — каза той. — Ще работя за вас, ако ме вземете.

За миг Тед се замисли.

— О'кей. Приемам ви. Ще ви плащам един фунт, макар това да не е според кесията ни. Освен това ще трябва да ви настаним някъде.

Аз се обадох:

— При мен в палатката има място. Ако няма нищо против, може да живее с мене.

Мистер Каутшук се усмихна. Имаше чудесна усмивка, свежа и открита като на дете.

— С голямо удоволствие — отвърна той.

И досега не зная защо предложих това. Обикновено съм много предпазлив с подобни предложения. Предпочитам да бъда сам със себе си; мисля си, че това е присъщо на по-интелектуалните натури. Освен това твърде малко познавах мистер Каутшук. Той имаше тих глас и приятна усмивка. Същите качества имаше един нехранимайко в Брикстън, който през 28-а година ми продаде фалшиви диамантени акции за двадесет лири.

Но аз нито веднъж не съжалих, че съм направил това предложение. Мистер Каутшук не беше натраплив. И нещо странно — още от самото начало започна да ме нарича Майк. А само след няколко дни започна да се обръща по име и към всички. Но нито един от нас не го наричаше по име. За нас той беше мистер Каутшук. Веднъж се заинтересувах за неговото име и той ми го каза, но и досега се чудя как той можа да го произнесе.

С животните той имаше чудесни отношения. Първоначално помагаше на Алф при работата с маймуните, мечките и слоновете, а само след две седмици той фактически пое и цялата работа на Алф. Една от мечките — Хони — понякога ставаше зла и непослушна, но беше достатъчно мистер Каутшук да се приближи до нея и да каже

нещо със своя нежен глас, за да се превърне мечката в послушно агънце. Странно е, но Алф дори не протестираше. Ако това би направил някой друг, Алф би помислил, че това е продиктувано да му отнеме работата, но по отношение на мистер Каутшук подобни предложения не възникваха. Алф започна да помага в работа на другите. И не някой друг, а той предложи мистер Каутшук да тренира животните на манежа, така че Тед да може да си почине.

Предложението му беше прието и дресираните от мистер Каутшук животни предизвикаха сензация. Той заставяше животните да правят такива неща, които до този момент си мислех, че са невъзможни. Изглеждаше така, сякаш те четат мислите му. Спомням си как веднъж след представление чух репликите на двама от зрителите.

— А тези трикове със слона — каза единият от тях — е просто трудно да повярваш.

— Триковете със слона? — отвърна другият. — Та това не беше слон! Просто кожа и два блока в нея, които движат всичко. Виждал съм такива работи и преди.

Никога не съм срещал някого, който с нещо малко да прилича на мистер Каутшук. Дори Райф, който както всички джуджета имаше силно уязвимо чувство за собствено достойнство, така се привърза към него, че вървеше след него като кученце. Спомням си как веднъж Хестър се оплакваше, че страда от безсъние, ако мистер Каутшук не надзърне при нея преди лягане да изпият по чашка какао и да размени с нея някоя дума.

Веднъж стана следното. Семи падна от въжето. Височината не беше голяма, тъй като нашият купол не е много висок. Смятам, че нямаше повече от двадесет и пет фута и, разбира се, ние винаги опъваме на манежа мрежа. Но през нея вечер Семи изпълни няколко упражнения „на бис“ и скочи с такъв ентузиазъм, че Сю се излъга и не успя да го улови. Като прелетя край мрежата, той падна на земята, като при това си разпра бедрото. Кръвта от раната шуртеше като фонтан. Ние го измъкнахме зад кулисите и Тед, като поклати глава, каза на един от работниците:

— Иди и веднага извикай хирург.

Но в този момент се приближи мистер Каутшук.

— Не се безпокойте — каза той.

Застана на колене до Семи и изтри кръвта с една гъба. Стоях до него и наблюдавах. Кръвта продължаваше да шурти. Мистер Каутшук извади от джоба си нещо, което приличаше на малко бидонче.

— Какво е това? — запитах аз.

Мистер Каутшук се усмихна, но не каза нищо. Той взе гъбата в лявата си ръка и започна да попива кръвта, като в същото време мажеше раната с маслото от бидончето. Погледнах крака, когато той свърши. Само по края на раната кръвта беше избила изпод маста. Мистер Каутшук леко я попи и се изправи.

— Утре всичко ще бъде на ред — каза той.

Под блестящата ципа на маста можеше да се види разкъсаната рана сякаш под стъкло.

— Утре?

— Утре — каза мистер Каутшук.

На сутринта срещнах Семи. Той си вървеше така, сякаш нищо не се беше случило.

— Как е кракът? — запитах го аз.

— Здравата ми потръгна — отвърна той. — Само лека синина.

Помолих го да ми покаже крака си. Върху бедрото му се виждаше тъничката синя линия на белега, а кожата наоколо беше леко подута.

Отидох си в палатката и там видях мистер Каутшук.

— Какъв състав има тази мас? — запитах аз.

— Няма никакъв състав. Това е мас от моята страна.

Той извади бидончето от джоба си.

— Остана ми много малко след това... — и той вдигна рамена.

— Слушай — казах аз. — Винаги ме е интересувало къде сте роден, мистер Каутшук?

— Далече.

— В Европа?

— Не, още по-далече.

Винаги мога да кажа точно кога един човек не иска да отговори на въпроса ти и на мене ми се струва, че това си е негова работа. Обаче моето желание да науча беше напълно естествено. Човек с толкова много таланти като него не би си прекарвал времето, пътешествувайки с такъв креещ и евтин цирк, за една лира седмично, ако за това няма сериозни причини. Мислех си, че той може би е направил нещо

незаконно в родината си или пък се е обидил на някое високопоставено лице и вярва, че в такъв цирк като нашия ще бъде в безопасност, а неговите преследвачи няма да се сетят да го търсят на такова място. Наистина не можех да си представя как такъв човек като мистър Каутшук би могъл да извърши нещо лошо. Не знаех какво е станало, но повярвайте ми, че бях на негова страна.

Веднъж стояхме и разговаряхме с Тед.

— Когато той за първи път дойде тука — каза Тед, — помислих си, че той е имал някакви неприятности в друг цирк. Може би жена или сбиване, а може би и едното, и другото. Нямах никакво намерение да го питам. Всеки човек си има свое минало. Но веднага щом прояви талантите си, ме обзе лудо любопитство. В кой цирк може да е работил той преди? Направих справки. Никой не го познава. Поне в тази страна него не го познават в нито един цирк.

— Е, и какво мислиш? — запитах аз.

— Какво мисля? Мисля, че има само една страна, за която всъщност никой нищо не знае — Русия. Мисля, че е руснак. Може би е станало нещо с момичето му и се е наложило да замине бързо.

— Би могъл да постъпи в добър цирк — казах аз.

Тед ме погледна хитро.

— За да попадне снимката му във вестниците? Мистър Каутшук иска да се скрие.

— Да, сигурно е така — казах аз.

— А ако е така — каза Тед, — това за мен няма никакво значение.

— А и за всички нас също — добавих аз.

Гастролирахме по нашите обикновени маршрути, давайки представления в градчета, където не беше стъпвал друг цирк. Нещата малко се подобриха и немалка заслуга за това имаше мистър Каутшук. Той също изглеждаше напълно доволен. Тед му определи постоянна заплата и той му благодари, но беше ясно, че парите не го интересуват. Обикновено прекарваше свободното си време в четене: четеше или същия речник, или Шекспир, или Библията. Веднъж му предложих да прочете една книга на мис Корели, но нищо не стана. Той само се усмихна и поблагодари, но не отвори нито веднъж тази книга. Независимо от това ние си живеехме заедно чудесно. Всяка вечер

обикновено сядохме на масата, която аз направих под сенника, и си четяхме нашите книги на светлината на свещта.

Така стояхме и в онази нощ, когато те дойдоха за него. Преди всичко не ми хареса видът им, когато те влязоха под сенника. Те бяха високи като него, дори и повече, и макар да бяха нормално облечени, имаха вид на чужденци. Те разговаряха с мистер Каутшук на чужд език. Той им отговаряше на английски.

— Да, познавам ви и вашите пълномощия ми са известни.

Единият от новодошлите ме погледна и също заговори с него на английски.

— Готови ли сте да тръгнете с нас?

— Нямам друг изход — отвърна мистер Каутшук.

Тук аз се намесих.

— Вижте, мистер Каутшук, не ми е известно кои са тези момчета, но виждам, че не са полицаи. Освен това се намираме в Англия. Не сте длъжен да тръгнете с хора, които нямат заповед за арестуването ви. Сега ще извикам полицията.

— Излишно е — каза той.

— Дявол да го вземе — възкликнах аз. — Та това е свободна страна. Тук сте в безопасност. Позволете ми да извикам полиция и тя ще разгони тези момчета.

— Излишно е, Майк — каза той. — Достатъчно добре се бях скрил от тях и те дълго е трябвало да ме търсят, но въпреки това ме намериха. Просто кажи на всички, че ми се е наложило да замина по работа. И моля те, направи така, че да не настане суматоха. Кажи на нашите, че съм им благодарен за всичко. А на вас съм благодарен, че ми отстъпихте място под вашия сенник.

— Мистер Каутшук — казах аз, — кажете какво мога да направя. Всичко каквото кажете...

Той погледна към двамата непознати, които го чакаха.

— Благодаря, Майк. Всичко е излишно.

— Ще ви видя ли отново? — запитах аз.

Той се усмихна.

— Гледай към небето — каза той, — гледай към небето... — Погледна часовника си и добави: в полунощ...

Излезе и двамата непознати го последваха.

Много съм чел в списанията за междупланетни кораби и пътешествия до звездите. И досега не зная какво очакват да намерят там. Може би свят по-добър от нашия?

Някъде там, в небето, има свят, в който такъв хубав и добър човек като мистър Каутшук не е поискал да живее и му се е наложило да се крие тук. Те изпратили след него хайка и макар той да се беше скрил внимателно в един много малък, само с един слон цирк, те все пак го намериха и отведоха обратно, очевидно за да го накажат. Не, не бих искал да отлетя за там...

В този ден гледах към небето. Това приличаше на много ярък и голям метеорит. Златистобял пламък, носещ се и изчезващ във висините.

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.41-42/1975 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.